

УДК 339.727.22: [330.5+332.1] (477)

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ ЗАЛУЧЕННЯ ІНОЗЕМНИХ ІНВЕСТИЦІЙ НА ДЕРЖАВНОМУ ТА РЕГІОНАЛЬНОМУ РІВНЯХ

ДЗЕНІС В. О.

кандидат економічних наук

ДЗЕНІС О. О.

Харків

Одне з центральних місць в процесі стабілізації економічної системи України у післякризовому періоді посідає залучення інвестиційних ресурсів. Стратегічна спрямованість розподілу інвестиційних ресурсів здійснює позитивний вплив

на структурні зрушення в національній економіці та дозволяє підвищити якісні показники господарської діяльності вітчизняних підприємств.

Структурним зрушенням в національній економіці сприяють зміни в міжнародній інвестиційній діяльності. Використання дієвого механізму залучення іноземних інвестицій у вітчизняну економіку, застосовуючи сучасні інструменти і моделі державного регулювання, сприяє процесу становлення ринкової системи господарювання в Україні.

Теоретичні аспекти міжнародної міграції капіталів та інвестицій, особливості формування і вдосконалення зовнішньоекономічної політики України, дослідження різноманітних аспектів регулювання інвестиційної діяльності, у тому числі на регіональному рівні, знайшло відображення у наукових працях та публікаціях таких вітчизняних учених, як О. Барановський, В. Близнюк, О. Гаврилюк, В. Геєць, В. Корнеєв, а також зарубіжних учених, серед яких Д. Даннінг, М. Портер, Ф. Мьоллерс, Д. Норт. В роботах цих авторів представлені розробки щодо висвітлення різних аспектів прямого іноземного інвестування, а також особливості регулювання інвестиційної діяльності в міжнародній економіці [1, 2].

Нерівномірний розподіл інвестиційних ресурсів зумовлений існуванням в певних країнах надлишком, а в інших – дефіцитом інвестиційних коштів. Міжнародні фінансові організації та інституції формують рейтинги, які впливають на оцінку інвестиційної привабливості країни для потенційних інвесторів [3]. В сучасних міжнародних відносинах все більшого значення набувають загальносвітові рейтинги (індекси), які спрямовані на порівняльну оцінку розвитку державного управління та економіки, поширення застосування новітніх технологій, а також можуть слугувати певним індикатором для прийняття рішення іноземними інвесторами. Їх застосування дозволяє проводити оцінку економічної та інвестиційної конкурентоспроможності країни.

За результатами щорічного рейтингового дослідження «Ведення бізнесу» Міжнародної фінансової корпорації (група Світового банку) у 2011 році Україна покращила своє місце на 2 позиції з 147 на 145 місце, за рахунок збільшення рейтингу по категоріях: «реєстрація підприємств» та «отримання дозволів на будівництво», водночас відбулося зменшення рейтингів у категоріях: «реєстрація власності», «доступ до кредитів», «захист прав інвесторів» та «ліквідація підприємств» [4].

Згідно статистичних даних Державного комітету статистики України у 2010 році в економіку держави іноземними інвесторами вкладено 5,99 млрд дол. США прямих іноземних інвестицій. Приріст сукупного обсягу іноземного капіталу в економіці країни, з урахуванням його переоцінки, втрат, курсової різниці тощо за 2010 рік становив 4,66 млрд дол. США, що складає 108,5% від рівня відповідного періоду попереднього року [4].

До основних переваг інвестування в економіку України можна віднести: високий науково-освітній потенціал (потужна мережа університетів та науково-дослідних центрів); наявність кваліфікованої конкурентоспроможної робочої сили; стратегічно зручне географічне розташування; широко розвинена транспортна інфраструктура; велика кількість успішно реалізованих інвестиційних проектів провідних міжнародних компаній.

Можна зазначити, що на сьогодні в Україні створене сприятливе правове поле для іноземного інвестування. Законодавство України передбачає визначені гарантії діяльності для інвесторів, до яких застосовується національний режим інвестиційної діяльності, тобто надано рівні умови діяльності з вітчизняними інвесторами.

З метою сприяння залученню й ефективному використанню вітчизняних та іноземних інвестицій для забезпечення розвитку економіки України, прискорення її інтеграції в європейську і світову економічні системи, забезпечення права приватної власності і права на підприємницьку діяльність утворено Раду вітчизняних та іноземних інвесторів при Президентові України [4].

Дослідження тенденцій розвитку іноземного інвестування на регіональному рівні підтверджує важливість питань ефективного використання інвестиційних ресурсів і функціонування сучасного механізму інвестування. Налагодження економічних взаємовідносин із міжнародними організаціями та приватними структурами, становлення міцних зовнішньоекономічних зв'язків вітчизняних підприємств з іноземними партнерами, створення сприятливого інвестиційного клімату, в тому числі, і на регіональному рівні, підвищує інвестиційну привабливість економіки України.

Регіональні особливості розвитку української економіки характеризуються більшою або меншою привабливістю регіонів для ведення міжнародного бізнесу, кожному з них притаманні специфічні особливості у налагодженні економічних взаємовідносин із зовнішнім середовищем, що й відображається в обсязі та структурі надходження прямих іноземних інвестицій (рис. 1) [5].

Виходячи з даних, зазначених на рис. 1, можна говорити про значні регіональні диспропорції у залученні іноземних капіталовкладень, обумовлених нераціональним та галузевим розподілом.

Аналіз інвестиційної діяльності Харківського регіону характеризується такими показниками. На 01 січня 2011 р. загальний обсяг прямих іноземних інвестицій в економіці м. Харкова становить 2403,8 млн дол. США, що дорівнює 1681,2 дол. США на одну особу населення (на кінець 2009 р. – 1243, 2 дол. США). Тобто, збільшення обсягу інвестицій на одного жителя становить 35%. За 2010 р. в економіку м. Харкова іноземними інвесторами вкладено 728,1 млн дол. США прямих інвестицій проти 446,3 млн дол. США за 2009 р. За 2010 р. у розвиток економіки м. Харкова підприємствами й організаціями за рахунок усіх джерел фінансування вкладено 5619,6 млн грн капітальних інвестицій, у тому числі інвестицій в основний капітал – 4029,4 млн грн [6].

Для сприяння іноземним інвесторам у питаннях взаємодії з органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування утворено Державне агентство з інвестицій та управління національними проектами України.

Комітетом з економічних реформ визначено проекти, реалізація яких матиме визначний вплив на соціально-економічний розвиток країни, покращення якості життя громадян і підвищення рівня національної безпеки [5]. Вони є практичною основою для здійснення економічних реформ в країні. Проекти мають обмежений термін реалізації (не більше 4 років), обмежений обсяг та не залежать від форм власності.

В рамках цієї програми реалізовується національний проект «Чисте місто», який стимулює залучення іноземного капіталу до розвитку інфраструктури регіонів

Україні [7]. Даний проект передбачає будівництво нових сучасних комплексів з переробки та утилізації твердих побутових відходів, що дозволяє системно вирішувати проблеми забруднення навколишнього середовища. Загальний фонд фінансування проекту складає 5 млрд грн

Необхідно відмітити, що проект будівництва заводу є одним з основних регіональних інвестиційних проєктів Харківщини. Державне агентство з інвестицій та управління національними проєктами забезпечує підготовку науково-технічної та передпроектної документації, формування сприятливого інвестиційного середовища в процесі реалізації проєкту. Санітарне очищення м. Харкова та програму поводження з відходами на найближчі п'ять років покладено на міські органи влади.

У національній економіці існує ряд перешкод, які обмежують залучення іноземних інвестицій. На думку експертів Світового банку основними перешкодами для підвищення привабливості в очах як іноземних, так і внутрішніх інвесторів є обтяжливі регуляторні процедури, зокрема: складність адміністрування податків, кількість та складність отримання дозволів, технічне регулювання (сертифікація та стандартизація), перевірки органів державного нагляду [3].

Треба зазначити, що на сучасному етапі спостерігається позитивний вплив прямого іноземного інвестування на соціально-економічний розвиток окремих регіонів України, що проявляється у економічному зростанні, модернізації виробництва, зміцненні потенціалу регіону та покращанні соціального становища населення. В той же час, регіональні диспропорції у розвитку країни досягли значних розмірів. Тому основна увага загальнодержавної, у тому числі інвестиційної політики, повинна зосереджуватись на зближенні рівнів соціально-економічного розвитку регіонів через раціональне використання місцевих умов та ресурсів і активізацію відносин із зовнішнім середовищем для залучення іноземних інвестицій. ■

ЛІТЕРАТУРА

1. Геєць В. М. Капіталізація економіки України / В. М. Геєць, А. А. Гриценко, О. І. Барановський, В. В. Близнюк, Б. Є. Кваснюк, В. В. Корнєєв, Т. О. Кричевська, Б. Й. Пасхавер, Ю. В. Прозоров, Н. М. Шелудько. – К. : Ін-т економіки та проєктування НАН України. – 2007. – 218 с.

2. Гаврилюк О. В. Інвестиційний імідж та інвестиційна привабливість України / О. В. Гаврилюк // Фінанси України. – 2008. – №2 (147). – С. 68–81.

3. Затонацька Т. Поліпшення інвестиційної привабливості України очікується у найближчому часі [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ndfi.minfin.gov.ua>.

4. Інвестиційний клімат в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.mfa.gov.ua/netherlands/ua/29537.htm>.

5. Інвестиційна реформа в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrproject.gov.ua/Invest>.

6. Основні показники економічного і соціального розвитку м. Харкова за 2010 рік [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.city.kharkov.ua/uk/document/osnovni-pokazniki-ekonomichnogo-i-sotsialnogo-rozvitku-m-harkova>.

7. Державне агентство з інвестицій та управління національними проєктами України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.ukrproject.gov.ua/chiste_misto4.pdf.

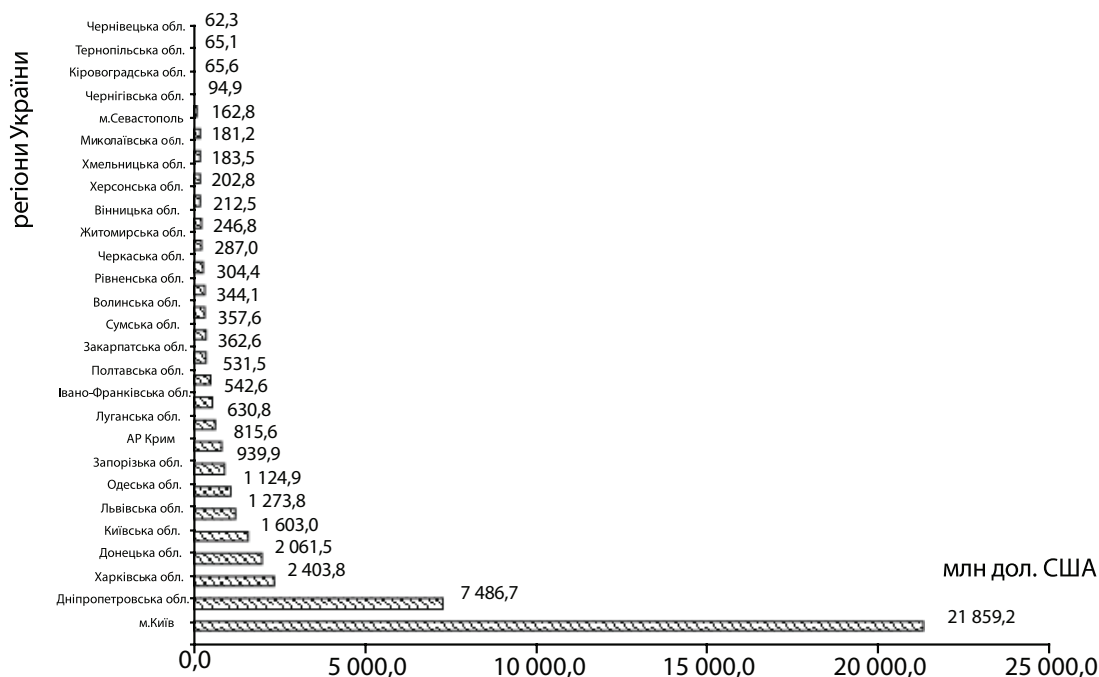

Рис. 1. Надходження прямих іноземних інвестицій в регіони України (станом на 01.01.2011 р.)